

Liikennevaliokunnan mietintö 4/1995 vp

Hallituksen esitys laiksi yksityisistä teistä annetun lain muuttamisesta

Eduskunta on 20 päivänä kesäkuuta 1995 lähettänyt liikennevaliokunnan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen 55/1995 vp.

Perustuslakivaliokunta on antanut asiasta lausunnon liikennevaliokunnalle. Lausunto (PeVL 10/1995 vp) on otettu tämän mietinnön liitteeksi.

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina hallitusneuvos Kalevi Perko liikenneministeriöstä, lainsäädäntöneuvos Pekka Vihervuori oikeusministeriöstä, ylitarkastaja Rainer Alanen sisäasiainministeriöstä, ylitarkastaja Mika Kättö sisäasiainministeriön pelastusosastosta, apulaismojohtaja Aulis Nironen Tielaitoksesta, lakimies Anneli Tiainen Maa- ja Metsätaloustuottajain Keskusliitosta, yli-insinööri Erkki Pyypönen Keski-Suomen liitosta, asiamies Harri Rumpunen Metsäteollisuus ry:stä, pienkunta-asiames Markku Fagerlund Suomen Kuntaliitosta, toimitusjohtaja Jaakko Rahja Suomen tieyhdistyksestä, neuvottelukunnan jäsen Hilikka Vanhapiha Lapin kyläasiain neuvottelukunnasta, kunnanjohtaja Erkki Pesonen Pornaisten kunnasta, kunnanjohtaja Gösta Lundström Vöyrin kunnasta, tiemestari Kalevi Lindroth Kiuruveden kaupungista, tielautakunnan puheenjohtaja Jouko Hurskainen Kiteen kaupungista ja kuljetuspäällikkö Matti Petäjä Osuuskunta Idän Maidosta.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan yksityisistä teistä annettua lakia muutettavaksi niin, ettei yksityisten teiden tienpidon kustannuksiin myönnetä valtion avustusta enää vuodelta 1995. Tämän vuoksi laista ehdotetaan kumottavaksi valtionavustusta koskevat pykälät.

Voimassa olevan lain mukaan, jos valtio tai

kunta on antanut yksityisen tien kunnossapitoon avustusta, muiden kuin tieosakkaiden liikennettä tiellä, säännöllistä liikennettä lukuun ottamatta, ei ole voitu kieltää kymmeneen vuoteen viimeisen avustuserän nostamisesta lukien. Esityksen mukaan tällaista kieltoa ei saisi edelleenkään asettaa, jos kunta avustaa tietä tai on ottanut vastatakseen yksityisen tien kunnossapidosta tai tekemisestä.

Niin ikään esityksen mukaan, jos tie on saanut valtion kunnossapitoavustusta vielä vuoden 1995 aikana, muiden kuin tieosakkaiden liikennettä ei saisi kieltää kymmeneen vuoteen lain voimaantulon jälkeen. Määräaika on sama kuin nykyisin tien tekemisavustuksien kohdalla on säädetty.

Vanhat keskeneräiset tekemisavustusten kymmenen vuoden määräajat jatkuisivat loppuun asti myös lain voimaantulon jälkeen.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 1996 alusta.

Saadun selvityksen perusteella valiokunta pitää lakiehdotusta sekä yksityisen tienpidon kannalta haitallisena että kokonaistaloudellisesti arvioiden epäonnistuneena ja ehdottaa lakiehdotuksen hylkäämistä.

Kuntien valtionosuusjärjestelmien uudistaminen on kesken.

Liikennevaliokunta edellyttää, että samalla selvitetään, voidaanko ratkaista yksityisteiden valtionapua koskevat kysymykset valtionosuusjärjestelmän uudistamisen yhteydessä.

Valiokunta ehdottaa kunnioittaen,

että lakiehdotus hylättäisiin.

Helsingissä 22 päivänä marraskuuta 1995

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Saapunki, varapuheenjohtaja Tennilä, jäsenet Bremer, Filatov, Itälä, Kuisma (osittain), J. Kukkonen, Lam-

minen, Lindén, Lämsä, Myllyniemi, Mähönen, Mölsä, R. Ojala, Pykäläinen, Tiusanen ja Vistbacka sekä varajäsen Pehkonen (osittain).

Vastalause

Emme voi yhtyä valiokunnan tekemään mientintöön, vaan esitämme, että hallituksen esitys hyväksytään muuttamattomana seuraavin perustein.

Hallituksen budjettiesityksissä joudutaan tekemään monia kipeitä leikkauksia mm. sosiaali- sektorilla. Tämän johdosta myös säästölakina esitetty yksityisten teiden valtionavun kumoaminen tulisi hyväksyä.

Yksityisteiden tukeminen on mielestämme selvästi kuntien toimialaan kuuluvaa toimintaa. Kuntien taloudellisen tilanteen parantuessa myös niiden edellytykset avustaa yksityisteiden

ylläpitoa ja rakentamista parantuvat. Tämänkin vuoksi yksityisteiden valtionavut voidaan lakauttaa.

Tulevaisuudessa on kuitenkin mielestämme syytä tarkistaa yksityisteiden verkkoa siten, että lähinnä paikallisteiksi luokiteltavat vilkkaaman läpikulun yksityistiet pitää muuttaa valtion teiksi.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus hyväksyttäisiin muuttamattomana

Helsingissä 22 päivänä marraskuuta 1995

Tarja Filatov

Ville Itälä

PERUSTUSLAKIVALIOKUNTA

Liite

Lausunto 10/1995 vp

Hallituksen esitys 55/1995 vp

Liikennevaliokunnalle

Liikennevaliokunta on kirjeellään 19 päivältä syyskuuta 1995 pyytänyt perustuslakivaliokunnan lausunnon hallituksen esityksestä n:o 55/1995 vp laiksi yksityisistä teistä annetun lain muuttamisesta. Lausuntopyynnössä on kiinnitetty huomiota lakiehdotuksen 96 §:n 2 momenttiin ja voimaantulosäännökseen sisältyviin säännöksiin yksityistien käytön kieltämisestä.

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina hallitusneuvos Kalevi Perko liikenneministeriöstä, lainsäädäntöneuvos Pekka Vihervuori oikeusministeriöstä, professori Mikael Hidén, professori Antero Jyränki ja professori Ilkka Saraviita.

Käsiteltyään asian valtiosääntöoikeudelliselta kannalta perustuslakivaliokunta esittää kunoittaen seuraavaa.

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan yksityisistä teistä annettua lakia muutettavaksi niin, ettei yksityisten teiden tienpidon kustannuksiin enää myönnetä valtion avustusta. Lisäksi ehdotetaan, että muiden kuin tieosakkaiden liikennettä tiellä ei voida kieltää, jos kunta on antanut avustusta tien tekemiseen taikka avustaa tien kunnossapitoa tai vastaa siitä. Edellisessä tapauksessa kiello olisi voimassa kymmenen vuoden ajan. Esityksessä myös ehdotetaan, että vastaavanlainen kymmenen vuoden liikenteen suoja-aika liittyy niihin tapauksiin, joissa yksityisen tien tekemistä tai kunnossapitoa on avustettu valtion varoista.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 1996 alusta.

Valiokunnan kannanotot*Sääntelyn valtiosääntöoikeudellinen merkitys*

Ehdotettu velvoite olla kieltämättä yksityisen

tien käyttöä muuhun kuin tieosakkaiden hyväksi tapahtuviin kuljetuksiin merkitsee sellaista omistajan käyttövapauden rajoitusta, jolla on suoranaista taloudellista merkitystä. Kyseinen sietämisvelvoite koskee hallitusmuodon 12 §:ssä turvattua omaisuudensuojaa.

Lakiehdotuksen 96 §

Lakiehdotuksen 96 §:ssä velvoite on kytketty joko kunnan jatkuvaan kunnossapitoavustukseen (1 mom.) tai kunnan antamaan tientekoavustukseen (2 mom.). Jälkimmäisessä tapauksessa velvoite olisi voimassa kymmenen vuotta. Ehdotukset vastaavat olennaisin osin nykyistä lakia.

Kummassakin tapauksessa velvoite syntyy pelkästään sen perusteella, että kunta avustaa tien tekemistä tai kunnossapitoa. Valiokunnan käsityksen mukaan tällaisen kytkennän toteuttamiselle tavallisessa laissa ei aiheudu esteitä omaisuudensuojasäännöksestä, etenkin kun näin syntyvää omistajan käyttövapauden rajoitusta on pidettävä verraten vähäisenä.

Voimaantulosäännös

Lakiehdotuksen voimaantulosäännöksen mukaan vastaavanlainen sietämisvelvoite liitetään myös nyt lakkautettavien valtion avustusten maksamiseen. Velvoite olisi niin tientekoavustusten (2 mom.) kuin kunnossapitoavustustenkin (3 mom.) osalta voimassa kymmenen vuotta. Tältäkin osin sääntely vastaa voimassa olevaa lakia, tosin siten eroten, että kunnossapitoavustuksiin nykyisten säännösten mukaan liittyvä velvoite on ollut sidoksissa avustuksen jatkuvuuteen.

Myös näihin tilanteisiin soveltuu lähtökohtaisesti edellä todettu arvio rajoituksen vähäisyydestä. On kuitenkin syytä huomata, että yksityisten valtionapujärjestelmän lakkauttamisesta

mainittiin kuluvan vuoden ensimmäisen lisätalousarvion asianomaisen luvun selvitysosassa (HE 11/1995 vp). Muutokseen varautumisajan suhteellinen lyhyys sietämisvelvoitteen voima-
saoloaikaan nähden voisi sinänsä olla tekijä, joka lisää ehdotetunlaisen rajoituksen valtiosääntöoikeudellista merkittävyyttä. Toisaalta valtionavustusten myöntämisen edellytyksenä on nykyisen lain 93 ja 94 §:n mukaan ollut se, että kyseisellä tiellä on paikkakunnalla huomattava liikenteellinen merkitys tai tie on tarpeellinen pysyvän asutuksen pääsytiellä. Kysymys on teistä, joilla on paikallista liikenteellistä merkitystä ja joiden käyttäminen liikenteeseen niin ollen on yleisen edun mukaista. Valiokunta katsookin, että voimaantulosäännöksen mukaiset järjestelyt kokonaisuudessaan saavat valtiosääntöoikeudellisesti arvioiden aikaan omistajan käyttövapauden vä-

häisenä pidettävän rajoituksen eivätkä näin ollen vaikuta lakiehdotuksen käsittelyjärjestykseen.

Säättämisjärjestysarvioinnin ulkopuolella valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että voimaantulosäännöksen 3 momentissa pidennetään olennaisesti kunnossapitoavustuksiin kytkeytyvää velvoitetta nykyisestä. Edellä todetun varautumisajan lyhyden takia tulisi vielä selvittää, missä määrin tällainen sääntely sopii yhteen lainsäädännön muutoksiin kohtuudella liitettäviin ennustettavuusnäkökohtiin.

Edellä esitetyn perusteella perustuslakivaliokunta esittää kunnioittavasti,

että lakiehdotus voidaan käsitellä valtiopäiväjärjestyksen 66 §:ssä säädetyssä järjestyksessä.

Helsingissä 6 päivänä lokakuuta 1995

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Häkämies, varapuheenjohtaja J. Koskinen, jäsenet Helle, Itä-

lä, Jansson, Kallio, Korkea-
oja, H. Koskinen, Kuisma, Kuro-
la, J. Leppänen, Nikula, Prusti, Puhjo ja Veteläinen sekä varajäsen Rehn.